DOI: 10.33270/05267303.19
УДК 342.56:343.85

ХАЙНАЦЬКИЙ Євген*
кандидат юридичних наук, суддя Печерського районного суду міста Києва
01601, вул. Володимирська, 15, м. Київ, Україна
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-0645-8417

Суд як опосередкований суб'єкт запобігання пенітенціарному рецидиву в Україні

Анотація. У статті досліджено суд як опосередкований суб'єкт запобігання пенітенціарному рецидиву в Україні. Обґрунтовано, що опосередкований характер участі суду полягає не в безпосередньому виховному або адміністративному впливі на засудженого, а у формуванні правових передумов виправлення та ресоціалізації через призначення справедливого й індивідуалізованого покарання, судовий контроль за законністю виконання вироку, розгляд питань умовно-дострокового звільнення, заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, а також забезпечення ефективного механізму захисту прав осіб, які відбувають покарання. Методологія дослідження побудована відповідно до його структури і поєднує формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, кримінологічний та узагальнювальний методи. У роботі враховано положення кримінального, кримінального процесуального і кримінально-виконавчого законодавства України, практику Європейського суду з прав людини, сучасні українські й зарубіжні наукові праці, а також узагальнені результати авторського опитування персоналу установ виконання покарань. Сформульовано авторське визначення опосередкованого впливу суду як особливості участі суду в запобіганні пенітенціарному рецидиву, що характеризується відсутністю прямого втручання в процес виконання покарань і реалізацією профілактичного потенціалу через судові рішення, контроль за законністю виконання покарань і правові стимули правослухняної поведінки засуджених. Запропоновано законодавчо конкретизувати право суду реагувати окремою ухвалою на встановлені під час розгляду кримінального провадження причини й умови, які сприяли вчиненню пенітенціарного рецидиву, без підміни функцій адміністрації установ виконання покарань і без порушення принципу презумпції невинуватості.

Ключові слова: суд; запобігання; пенітенціарний рецидив; засуджений; установа виконання покарань; пробація; судовий контроль; ресоціалізація; ризик-орієнтований підхід.

Історія статті:
Отримано: 03.07.2026
Прийнято: 27.08.2026
Опубліковано: 01.10.2026

Рекомендоване посилання:
Хайнацький Є. Суд як опосередкований суб'єкт запобігання пенітенціарному рецидиву в Україні. *Наука і правоохорона.* 2026. Вип. 3 (73). С. 201–207. DOI: 10.33270/05267303.19

*Відповідальний автор

© Хайнацький Є., 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Вступ

Проблема пенітенціарного рецидиву зберігає актуальність для кримінально-виконавчої політики України, оскільки повторне кримінальне правопорушення, вчинене особою під час відбування покарання або після звільнення, засвідчує не лише індивідуальну криміногенну налаштованість, а й недоліки правового, організаційного та соціально-виховного впливу. У межах цієї проблематики суд традиційно сприймають передусім як орган правосуддя, однак його рішення безпосередньо визначають правові межі подальшого кримінально-виконавчого впливу, а тому мають істотне профілактичне значення.

У Кримінальному кодексі України[1] окремо криміналізовано діяння, що є типовими виявами злочинної поведінки в умовах ізоляції, зокрема злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391), дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392), а також втечу з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393). Наявність таких складів кримінальних правопорушень підтверджує, що пенітенціарний простір є не лише середовищем виконання покарання, а й самостійним кримінологічним середовищем, у якому можуть формуватися та відтворюватися рецидивні практики.

Після 24 лютого 2022 року система виконання покарань України функціонує в умовах повномасштабної війни, що ускладнило забезпечення правопорядку, кадрову стабільність, належне ресурсне забезпечення та реалізацію програм соціальної корекції. Водночас ці обставини не усувають обов'язку держави забезпечувати законність виконання покарань, ефективний судовий контроль і недопущення практик, що створюють умови для повторної злочинної поведінки (пенітенціарного рецидиву).

Сучасні дослідження підтверджують, що рецидив пов'язаний не лише із суворістю покарання, а й із якістю індивідуалізації кримінально-правового впливу, умовами тримання, доступом до соціальної підтримки, результативністю реабілітаційних програм і здатністю правової системи реагувати на ризики повторного правопорушення (Loeffler, & Nagin, 2022; van Ginneken, & Palmen, 2023; Liu, Becker, & Mowen, 2023; Shulzhenko, 2023ж Rodríguez-Menés et al. 2024). Для української науки ця проблема набуває особливої значущості у зв'язку з необхідністю поєднати судову індивідуалізацію покарання, кримінологічну оцінку ризиків і гарантії прав людини.

Наукова новизна дослідження полягає в розвитку доктринального підходу до визначення місця суду в системі суб'єктів запобігання пенітенціарному рецидиву через обґрунтування його статусу як опосередкованого суб'єкта профілактичної діяльності. На відміну від адміністрації установ виконання покарань, органів пробації чи соціальних служб, суд не здійснює щоденного виховного, режимного або соціально-психологічного впливу на засудженого. Проте саме судові рішення визначають правову рамку такого впливу, легітимують або коригують його межі та забезпечують контроль за дотриманням прав засуджених.

Метою статті є формування науково обґрунтованої моделі участі суду як опосередкованого суб'єкта запобігання пенітенціарному рецидиву в установах виконання покарань України. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: визначити зміст опосередкованого впливу суду; висвітлити його вияви на стадіях призначення та виконання покарання; проаналізувати роль судового контролю в захисті прав засуджених; оцінити доцільність використання ризик-орієнтованих підходів і досудових доповідей; сформулювати пропозиції з удосконалення правового механізму реагування суду на причини й умови пенітенціарного рецидиву.

Матеріали та методи

Матеріалами дослідження є положення кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства України, законів України «Про судоустрій і статус суддів»[2], «Про пробацію»[3], практика Європейського суду з прав людини, а також сучасні українські та зарубіжні наукові публікації, присвячені рецидивній злочинності, пенітенціарним ризикам, умовам тримання, пробації та ефективності реабілітаційних (корекційних) програм.

Формально-юридичний метод використано для аналізу повноважень суду під час призначення покарання, вирішення питань, пов'язаних із виконанням вироку, перевірки законності тримання особи під вартою та забезпечення прав засуджених. Системно-структурний метод дав змогу визначити місце суду серед суб'єктів запобігання пенітенціарному рецидиву й відмежувати його опосередковані профілактичні повноваження від безпосередніх функцій адміністрації установ виконання покарань та органів пробації.

Порівняльно-правовий метод застосовано для узагальнення іноземних наукових підходів до ризик-орієнтованого запобігання рецидиву, зокрема моделей «risk-need-responsivity», «Good Lives Model», динамічного прогнозування ризику повторного правопорушення та практик підтримання соціальних зв'язків засуджених (Lutz et al., 2022; Ramezani et al., 2022; Yukhnenko et al.,

[1] Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

[2] Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 черв. 2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

[3] Про пробацію : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 93.

2025). Кримінологічний метод дав змогу оцінити роль причин й умов повторного кримінального правопорушення в процесі судової індивідуалізації покарання.

Емпіричну складову становлять узагальнені результати авторського опитування персоналу установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України, зокрема начальників відділень соціально-психологічної служби й оперативних працівників. Опитування стосувалося рівня обізнаності щодо пенітенціарної кримінології, доступності інформації про ризики повторного правопорушення, знання механізмів злочинної поведінки в умовах ізоляції та практичних проблем соціальної корекції (виправлення) засуджених.

Результати й обговорення

Опосередкованість впливу суду означає можливість суду впливати на поведінку засудженого й на організацію виконання покарання виключно в межах законних повноважень і без адміністративного втручання в повсякденну діяльність установ виконання покарань. Такий вплив здійснюють через ухвалення вироку, визначення виду та розміру покарання, оцінку особи винного, розгляд питань, пов'язаних із виконанням вироку, а також через судовий контроль за законністю обмежень прав людини.

Кримінально-виконавчий кодекс України[1] передбачає, що адміністрація установи виконання покарань протягом трьох діб після прибуття засудженого повідомляє суд, який ухвалив вирок, про приведення вироку до виконання та місце відбування покарання. Це положення не перетворює суд на орган управління пенітенціарною установою, однак підтверджує юридичний зв'язок між судовим рішенням і фактичним виконанням покарання.

У цьому контексті опосередкований вплив суду доцільно визначити як особливість участі суду в запобіганні пенітенціарному рецидиву, що характеризується відсутністю безпосереднього впливу на процес виправлення та ресоціалізації засуджених і здійсненням профілактичного потенціалу через ухвалення судових рішень, контроль за законністю виконання покарань та забезпечення правового механізму стимулювання правослухняної поведінки.

Запропоноване визначення узгоджується із сучасним кримінологічним розумінням рецидиву як явища, що детермінується не тільки попередньою судимістю, а й сукупністю інституційних, соціальних та індивідуальних факторів. Українські дослідники акцентують на необхідності оцінки пенітенціарного рецидиву як показника ефективності покарання та кримінально-виконавчого впливу (Hrytsiuk, & Hlukh, 2024; Hlukh, 2025). Отже, судове рішення має не лише каральне, а й превентивно-організаційне значення.

Одним із ключових виявів опосередкованої ролі суду є індивідуалізація покарання. Суд, розглядаючи кримінальне провадження щодо особи, яка вчинила повторне кримінальне правопорушення в установі виконання покарань, має оцінювати не тільки обвинувальний акт, правову кваліфікацію та санкцію статті, а й поведінку особи під час відбування покарання, дисциплінарну практику, умови тримання, участь у програмах соціально-виховної роботи, наявність або відсутність підтримувальних соціальних зв'язків.

Використання ризик-орієнтованого підходу не означає автоматичного посилення покарання. Навпаки, сучасні дослідження засвідчують, що ефективна профілактика рецидиву потребує поєднання оцінки ризику, криміногенних потреб і здатності особи реагувати на корекційні заходи (Lutz et al., 2022; Ramezani et al., 2022). Динамічні моделі прогнозування повторного правопорушення також ґрунтуються на тому, що ризик не є незмінною характеристикою особи, а може знижуватися або зростати залежно від поведінки, втручань і соціального контексту (Yukhnenko et al., 2025).

Для українського суду практичним інструментом у цьому напрямі може бути ширше використання досудових доповідей органів пробації. Такі доповіді дають суду структуровану інформацію про соціально-психологічні характеристики обвинуваченого, ризики повторного правопорушення, можливість виправлення без ізоляції від суспільства або доцільність застосування певних програм впливу. Українські дослідження пробації підтверджують її превентивне значення, передусім у частині індивідуалізованого підходу до правопорушника й оцінки перспектив ресоціалізації (Husak, 2023).

Отже, під час призначення покарання за пенітенціарний рецидив суд має оцінювати, чи є ізоляція необхідною та пропорційною, чи є передумови для застосування альтернативних заходів, а також які правові наслідки матиме вирок для подальшого процесу соціальної корекції. Таке рішення повинно ґрунтуватися на принципах справедливості, законності, гуманізму й індивідуалізації, а не лише на формальному факті повторності.

Важливим напрямом опосередкованого запобігання пенітенціарному рецидиву є судовий контроль за дотриманням прав засуджених. Незаконні дисциплінарні стягнення, жорстоке поводження, неналежні умови тримання, обмеження доступу до медичної допомоги, праці, освіти або комунікації із зовнішнім світом можуть формувати відчуття несправедливості, посилювати конфліктність і сприяти криміногенній самоідентифікації особи в умовах ізоляції.

[1] Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 лип. 2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 3–4. Ст. 21.

Кримінальний процесуальний кодекс України[1] передбачає судові гарантії перевірки законності тримання особи під вартою та реагування на незаконне позбавлення свободи. Застосування цих гарантій має значення не лише для захисту прав людини, а й для профілактики рецидиву, оскільки легітимність кримінально-виконавчого впливу залежить від того, чи сприймає засуджений державний примус як законний, пропорційний та передбачуваний.

Позиція Європейського суду з прав людини у справі «Дактарас проти Литви»[2] акцентує на необхідності суворого дотримання презумпції невинуватості. Це має неабияке значення для пропозицій щодо реагування суду на причини й умови пенітенціарного рецидиву: суд не може заздалегідь покладати відповідальність на посадових осіб установи виконання покарань або виходити за межі предмета кримінального провадження. Водночас встановлені під час розгляду фактичні обставини можуть бути підставою для процесуального реагування, спрямованого на усунення виявлених організаційних недоліків.

Дослідження умов тримання демонструють, що якість пенітенціарного середовища може бути пов'язана з рівнем повторної злочинної поведінки після звільнення (van Ginneken, & Palmen, 2023). Аналогічно підтримання соціальних зв'язків під час ув'язнення та після звільнення розглядають як фактор, здатний знижувати ризик повторного правопорушення (Otsu, 2024; Liu, Becker, & Mowen, 2023). Суд, вирішуючи питання, пов'язані з виконанням вироку, умовно-достроковим звільненням чи заміною покарання, має враховувати ці обставини як індикатори реальної ресоціалізаційної динаміки.

Авторське опитування персоналу установ виконання покарань виявило низку проблем, які знижують ефективність спеціально-кримінологічного запобігання пенітенціарному рецидиву. Зокрема, 56 % начальників відділень соціально-психологічної служби та 44 % оперативних працівників зазначили дефіцит інформації про умови й порядок використання спеціальних знань з пенітенціарної кримінології. Це засвідчує потребу в системному підвищенні професійної підготовки персоналу та запровадженні єдиних методичних стандартів оцінки ризиків.

Неповноту відомостей про способи вчинення кримінальних правопорушень, кримінальні механізми та схеми злочинної діяльності в умовах ізоляції відзначили 46 % начальників відділень соціально-психологічної служби та 64 % оперативних працівників. Недостатність даних щодо характеристики осіб, схильних до вчинення нового кримінального правопорушення, конста-тували 76 % начальників відділень соціально-психологічної служби та 24 % оперативних працівників. Низький рівень знань пенітенціарної кримінології щодо джерел і механізмів повтор-ного кримінального правопорушення засвідчили відповідно 56 % і 44 % респондентів.

Ці результати підтверджують, що судове рішення про пенітенціарний рецидив не може бути відірване від якості інформації, яку суд отримує про особу й умови відбування покарання. Характеристика засудженого, дані про участь у програмах ресоціалізації, дисциплінарні стягнення, заохочення, конфлікти, звернення зі скаргами та реакція адміністрації мають бути не формальним додатком до матеріалів, а змістовою базою для індивідуалізації правового впливу.

Пенітенціарна злочинність вирізняється також латентністю. Частина правопорушень або конфліктних практик може не відображатися в офіційній статистиці, однак впливати на криміногенну ситуацію в установі. З огляду на це, суд під час розгляду справ про повторне кримінальне правопорушення повинен спрямовувати увагу не тільки на докази вини конкретної особи, а й на ті фактичні дані, які вказують на системні недоліки режиму, соціально-виховної роботи або захисту прав засуджених.

Закордонні дослідження демонструють, що зниження рецидиву потребує не ізольованого посилення репресивного впливу, а комплексного поєднання оцінки ризиків, психологічних втручань, соціальної підтримки, підтримання сімейних контактів і підготовки особи до повернення в громаду. Метааналіз психологічних втручань у в'язницях підтверджує, що належно організовані програми можуть знижувати ризик повторного правопорушення (Beaudry et al., 2021).

У межах моделі «risk-need-responsivity» основне значення має відповідність інтенсивності втручання рівню ризику, орієнтованість на криміногенні потреби й адаптація методів роботи до індивідуальних характеристик особи. Водночас сучасна наука констатує, що цю модель слід застосовувати не механічно, а крізь призму прав людини, реальних ресурсів установи й мети соціального повернення особи (Duan et al., 2023; Johansson Bäckström et al., 2022).

Для суду ці підходи мають не адміністративне, а орієнтаційне значення. Суд не повинен управляти програмами виконання покарань, однак може вимагати належної якості інформації про ризики й потреби особи, оцінювати обґрунтованість висновків адміністрації установи або органу пробації, а також ураховувати наявність реальних, а не декларативних, умов для ресоціалізації. Саме в цьому полягає практична межа опосередкованого судового впливу.

Важливим порівняльним орієнтиром є також значення контактів із сім'єю, громадою та

[1] Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

[2] Daktaras v. Lithuania, No. 42095/98, *European Court of Human Rights*, judgment of 10 October 2000.

правовою допомогою. Емпіричні дослідження дають підстави стверджувати, що відвідування під час ув'язнення та соціальна підтримка після звільнення можуть позитивно впливати на реінтеграцію, знижувати ризик повторної злочинної поведінки (Otsu, 2024; Liu, Becker, & Mowen, 2023). Для України це означає, що суд, оцінюючи перспективи умовно-дострокового звільнення або заміни покарання, має брати до уваги не тільки формальні показники поведінки, а й наявність реалістичного плану соціального повернення.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство України[1] не містить спеціальної норми, яка безпосередньо покладала б на суд обов'язок виявляти причини й умови повторного кримінального правопорушення в установі виконання покарань і реагувати на них окремою ухвалою. Водночас саме під час розгляду кримінального провадження суд може встановити обставини, що мають значення не тільки для призначення покарання, а й для усунення інституційних факторів рецидиву.

Таке реагування має бути чітко відмежованим від встановлення вини посадових осіб. Окрема ухвала у сфері пенітенціарного рецидиву повинна стосуватися не констатації кримінальної відповідальності адміністрації установи, а необхідності перевірити й усунути встановлені судом організаційні, режимні або соціально-виховні недоліки, які сприяли вчиненню нового кримінального правопорушення. Її адресатами можуть бути керівники відповідної установи виконання покарань, органи управління пенітенціарною системою або інші компетентні суб'єкти.

Запровадження такого інструменту відповідало б опосередкованій природі судового впливу. Суд не підмінював би адміністрацію установи виконання покарань, однак забезпечував би правову комунікацію між результатами кримінального провадження та потребою усунути криміногенні умови. Це вкрай важливо у випадках, коли матеріали справи свідчать про неналежну профілактичну роботу, необґрунтовані дисциплінарні практики, ігнорування конфліктів, недостатню оцінку ризиків або формальний характер соціально-виховних заходів.

Отже, доцільно передбачити право суду постановляти окрему ухвалу щодо усунення причин й умов, які сприяли вчиненню пенітенціарного рецидиву, із зазначенням обов'язку компетентного органу повідомити суд про результати розгляду такої ухвали. Такий підхід сприятиме не каральному розширенню ролі суду, а підвищенню превентивної ефективності правосуддя.

Висновки

Запобігання пенітенціарному рецидиву є комплексним напрямом державної політики, який реалізує система суб'єктів з різним обсягом профілактичних повноважень. У цій системі суд посідає особливе місце, оскільки його участь має переважно опосередкований характер через реалізацію функції правосуддя, судового контролю та індивідуалізації кримінально-правового впливу.

Суд слід розглядати як опосередкований суб'єкт запобігання пенітенціарному рецидиву, діяльність якого впливає на детермінаційний комплекс повторної злочинності через формування правових умов для виправлення та ресоціалізації засуджених. На відміну від установ виконання покарань й органів пробації, суд не здійснює безпосереднього профілактичного впливу, однак його рішення визначають зміст, межі та правові наслідки кримінально-виконавчого впливу.

Превентивний (запобіжний) потенціал суду реалізується через забезпечення принципів справедливості, законності, гуманізму й індивідуалізації покарання. Від якості судового розгляду, правильності правової кваліфікації, повноти оцінки особи, обґрунтованості призначення покарання, застосування альтернативних заходів, умовно-дострокового звільнення та заміни покарання залежить ефективність ресоціалізації та рівень ризику повторної злочинної поведінки (рецидиву).

Підвищення ефективності суду у сфері запобігання пенітенціарному рецидиву потребує вдосконалення законодавчих й організаційних механізмів урахування кримінологічних ризиків під час ухвалення судових рішень, розширення використання досудових доповідей органів пробації, покращення якості характеристик засуджених, поглиблення взаємодії судів з органами й установами виконання покарань і запровадження сучасних ризик-орієнтованих підходів.

Доцільним є нормативне закріплення права суду постановляти окрему ухвалу на адресу керівників установ виконання покарань або відповідних органів управління щодо необхідності усунення причин й умов, які сприяли вчиненню пенітенціарного рецидиву. Такий інструмент слід застосовувати з дотриманням презумпції невинуватості, без підміни функцій адміністрації установи, але з чіткою превентивною метою.

Подяки

Немає.

Фінансування

Дослідження не фінансувалося.

Конфлікт інтересів

Немає.

[1] Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

References

[1] Beaudry, G., Yu, R., Perry, A. E., & Fazel, S. (2021). Effectiveness of psychological interventions in prison to reduce recidivism: A systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *The Lancet Psychiatry*, 8(9), 759–773. https://doi.org/10.1016/S2215-0366(21)00170-X.

[2] Duan, N., Wang, X., Yang, C., & Ke, S. (2023). Are risk-need-responsivity principles golden? A meta-analysis of randomized controlled trials of community correction programs. *Journal of Experimental Criminology*. DOI: 10.1007/s11292-022-09550-w

[3] Hlukh, R.M. (2025). Dynamics of recidivist crime and criminal-law and penitentiary measures for its prevention. *Rule of law*, 58, 232-240. DOI: 10.18524/2411-2054.2025.58.331009

[4] Hrytsiuk, I.V., & Hlukh, R.M. (2024). Modern directions for preventing recidivist crime. *Irpin Legal Journal*, 3(16), 257-265. DOI: 10.33244/2617-4154-3(16)-2024-257-265

[5] Husak, A.P. (2023). Preventive probation measures for juvenile offenders. Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". Series "Political Science. Sociology. Law", 2(58), 211-214. DOI: 10.20535/2308-5053.2023.2(58).285612

[6] Johansson Bäckström, H., Danielsson, P., Starfelt Sutton, L.C., & Andersson, F. (2022). The risk-need-responsivity model in the Swedish Prison and Probation Service. *The Prison Journal*, 102(3), 367-390. DOI: 10.1177/00328855221095561

[7] Liu, L., Becker, P., & Mowen, T.J. (2023). Social support during reentry: Family, mentor, religious, parole officer, and social service roles. *Criminal Justice and Behavior*, 50(7), 1053-1070. DOI: 10.1177/00938548231166154

[8] Loeffler, C.E., & Nagin, D.S. (2022). The impact of incarceration on recidivism. *Annual Review of Criminology*, 5, 133-152. DOI: 10.1146/annurev-criminol-030920-112506

[9] Lutz, M., Zani, D., Fritz, M., Dudeck, M., & Franke, I. (2022). A review and comparative analysis of relevant concepts of treatment programs for persons convicted of offences against persons in forensic psychiatric settings. *Frontiers in Psychiatry*, 13. DOI: 10.3389/fpsyt.2022.988905

[10] Otsu, Y. (2024). Does visitation in prison reduce recidivism? Estimates from a quasi-experiment. *Journal of Policy Analysis and Management*, 43(1), 126-156. DOI: 10.1002/pam.22529

[11] Ramezani, N., Bhati, D., Murphy, A., Routh, D., & Taxman, F. (2022). Developing a risk-need-responsivity program tool to facilitate the implementation of evidence-based practices in correctional settings. *Health & Justice*, 10. DOI: 10.1186/s40352-022-00182-w

[12] Rodríguez-Menés, J., Gómez-Casillas, A., & Ruíz-Vallejo, F. (2024). Prison misconduct, prisoners' backgrounds, and reoffending: A longitudinal study in the Catalan prison system. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 48(4), 305-325. DOI: 10.1080/01924036.2022.2123368

[13] Shulzhenko, A.V. (2023). Criminological features and motives of persons who commit penitentiary recidivism. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 3(124), 231-237. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-231-237

[14] van Ginneken, E.F.J. C., & Palmen, H. (2023). Is there a relationship between prison conditions and recidivism? *Justice Quarterly*, 40(1), 106-128. DOI: 10.1080/07418825.2022.2040576

[15] Yukhnenko, D., Blackwood, N., Lichtenstein, P., & Fazel, S. (2025). Dynamic prediction of reoffending in individuals given community sentences: Development and validation of a novel risk monitoring assessment tool (oxMore). *Law and Human Behavior*. DOI: 10.1037/lhb0000641

Список використаних джерел

[1] Beaudry G., Yu R., Perry A. E., Fazel S. Effectiveness of psychological interventions in prison to reduce recidivism: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *The Lancet Psychiatry*. 2021. Vol. 8. No. 9. P. 759–773. DOI: 10.1016/S2215-0366(21)00170-X

[2] Duan N., Wang X., Yang C., Ke S. Are risk-need-responsivity principles golden? A meta-analysis of randomized controlled trials of community correction programs. *Journal of Experimental Criminology*. 2023. DOI: 10.1007/s11292-022-09550-w

[3] Глух Р. М. Динаміка рецидивної злочинності та кримінально-правові і пенітенціарні заходи її запобігання. *Правова держава*. 2025. № 58. С. 232–240. DOI: 10.18524/2411-2054.2025.58.331009

[4] Грицюк І. В., Глух Р. М. Сучасні напрями щодо запобігання рецидивній злочинності. *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. Вип. 3 (16). С. 257–265. DOI: 10.33244/2617-4154-3(16)-2024-257-265

[5] Гусак А. П. Превентивні заходи пробації щодо неповнолітніх правопорушників. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія «Політологія. Соціологія. Право»*. 2023. № 2 (58). С. 211–214. DOI: 10.20535/2308-5053.2023.2(58).285612

[6] Johansson Bäckström H., Danielsson P., Starfelt Sutton L. C., Andersson F. The risk-need-responsivity model in the Swedish Prison and Probation Service. *The Prison Journal*. 2022. Vol. 102. No. 3. P. 367–390. DOI: 10.1177/00328855221095561
[7] Liu L., Becker P., Mowen T. J. Social support during reentry: Family, mentor, religious, parole officer, and social service roles. *Criminal Justice and Behavior*. 2023. Vol. 50. No. 7. P. 1053–1070. DOI: 10.1177/00938548231166154
[8] Loeffler C. E., Nagin D. S. The impact of incarceration on recidivism. *Annual Review of Criminology*. 2022. Vol. 5. P. 133–152. DOI: 10.1146/annurev-criminol-030920-112506
[9] Lutz M., Zani D., Fritz M., Dudeck M., Franke I. A review and comparative analysis of relevant concepts of treatment programs for persons convicted of offences against persons in forensic psychiatric settings. *Frontiers in Psychiatry*. 2022. Vol. 13. DOI: 10.3389/fpsyt.2022.988905
[10] Otsu Y. Does visitation in prison reduce recidivism? Estimates from a quasi-experiment. *Journal of Policy Analysis and Management*. 2024. Vol. 43. No. 1. P. 126–156. DOI: 10.1002/pam.22529
[11] Ramezani N., Bhati D., Murphy A., Routh D., Taxman F. Developing a risk-need-responsivity program tool to facilitate the implementation of evidence-based practices in correctional settings. *Health & Justice*. 2022. Vol. 10. DOI: 10.1186/s40352-022-00182-w
[12] Rodríguez-Menés J., Gómez-Casillas A., Ruíz-Vallejo F. Prison misconduct, prisoners' backgrounds, and reoffending: a longitudinal study in the Catalan prison system. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*. 2024. Vol. 48. No. 4. P. 305–325. DOI: 10.1080/01924036.2022.2123368
[13] Шульженко А. В. Кримінологічні особливості та мотиви осіб, які вчиняють пенітенціарний рецидив. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3 (124). С. 231–237. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-231-237
[14] van Ginneken E. F. J. C., Palmen H. Is there a relationship between prison conditions and recidivism? *Justice Quarterly*. 2023. Vol. 40. No. 1. P. 106–128. DOI: 10.1080/07418825.2022.2040576
[15] Yukhnenko D., Blackwood N., Lichtenstein P., Fazel S. Dynamic prediction of reoffending in individuals given community sentences: Development and validation of a novel risk monitoring assessment tool (oxMore). *Law and Human Behavior*. 2025. DOI: 10.1037/lhb0000641

KHAINATSKYI Yevhen
PhD in Law, Judge of the Pecherskyi District Court of Kyiv
01601, 15 Volodymyrska St., Kyiv, Ukraine
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-0645-8417

The Court as an Indirect Subject of Preventing Penitentiary Recidivism in Ukraine

Abstract. The article examines the court as an indirect subject of preventing penitentiary recidivism in Ukraine. It argues that the indirect nature of judicial participation is not expressed through direct educational or administrative influence on convicted persons, but through the creation of legal preconditions for correction and resocialization by means of fair and individualized sentencing, judicial control over the legality of sentence execution, consideration of parole and sentence-replacement issues, and protection of the rights of persons serving sentences. The methodology follows the structure of this study and combines formal-legal, systemic, comparative-legal, criminological and generalizing methods. The study relies on Ukrainian criminal, criminal-procedural and criminal-executive legislation, the case law of the European Court of Human Rights, recent Ukrainian and international scholarly sources, and summarized results of the author's survey of penitentiary staff. The author defines the indirect influence of the court as a specific feature of judicial participation in the prevention of penitentiary recidivism, characterized by the absence of direct intervention in the execution of sentences and by the realization of preventive potential through judicial decisions, control over the legality of punishment execution and legal incentives for law-abiding behavior among convicted persons. The article proposes that courts be expressly empowered to issue a separate ruling concerning the causes and conditions that facilitated penitentiary recidivism, without substituting the functions of prison administration and without violating the presumption of innocence.

Keywords: court; prevention; penitentiary recidivism; convicted person; penal institution; probation; judicial control; resocialization; risk-oriented approach.